UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hyperaspistes Diatribae Aduersus Seruum Arbitrium Martini Lutheri

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1526

VD16 E 3030

9 Luther no[n] uidet intellexisse illud, Oia fieri necessario necessitate co[n]seque[n]tiae, sed no[n] co[n]seq[ue]ntis

urn:nbn:de:hbz:466:1-34433

Visual Library

Chr̄m ꝑtinere arbitraris, recte loqueris, At impie tn̄ arbitraris. Si uero neceſſariā arbitraris, impie loqueris, & recte arbitraris? Nec tū fuit locus, de inutilibus aſſertionibus & rixis tanta querulari & exaggerari, Quid em̄ hæc ad ſtatū cauſæ?

9 Sed qd dices de iſtis tuis uerbis, ubi non de una lib. arb. cauſſa, ſed de totius religionis dogmatibus general̄r dicis, ſi liceret ꝑ inuiolabilē autoritatē diuinaꝝ lr̄aꝝ & eccl̄iæ decreta, diſceſſurū te in Scepticoꝝ ſn̄iam, adeo nō delecteris aſſertionibus? Qualis Protheus eſt in uocabulis illis, inuiolabilē autoritatē & eccleſiæ decreta? ſcilicet quaſi ualde reuerearis ſcripturas & eccleſiā, & tn̄ ſignificas, optare te licentiā, ut eēs Scepticus? Quis chr̄ianoꝝ ſic loq̄ret? Hoc ſi dicis de inutilibus & neutris dogmatibus, Quid noui affers? Quis nō optet licentiā hic Scepticæ profeſſionis? immo qs Chriſtianus de facto nō utit̄ libere hac licētia, dānatq; addictos & captiuos alicuius ſn̄iæ? Niſi Chr̄ianos uniuerſos pro talibus habes (ut uerba fere ſonāt) quoꝝ dogmata ſint inutilia, in qbus ſtulte rixent̄ & aſſertionibus pugnēt, Si uero de neceſſarijs dicis, qd magis impie poſſit aliqs aſſerere, q̄ optare licētiā, nihil aſſerēdi in talibus? Sic poti⁹ dicet chriſtian⁹, Adeo nō delector Scepticoꝝ ſn̄ia, ut ubicū q; ꝑ infirmitatē carnis liceret, nō mō ſacris lr̄is cō ſtanter ubiq; in oībuſq; partibus adhærerē & aſſererē, ſed etiā optē in nō neceſſarijs & extra ſcripturam poſitis rebus, eſſe q; certiſſimus. Quid enim incertitudine miſerius?

¶ Quid etiā ad illa dicemus? ubi ſubiūgis, qbus ſubmitto ubiq; ſenſum meū libēs, ſiue aſſequor,

quod

qđ p̄ſcribunt, ſiue nō aſſequor. Quid ais Eraſme?
Nō ſatis eſt ſubmiſiſſe ſenſum ſcripturis? Etiā ec=
cleſiæ decretis ſubmittis? Quid illa poteſt decerne
re, nō decretū in ſcripturis? Deinde ubi manet li=
bertas & ptās iudicādi decretores illos? ut Paulus
.1. Cor. 14. docet, Cæteri dijudicēt, Nō placet tibi
eſſe iudicē in decretis eccleſiæ, qđ Paulus tñ præci
pit? Quæ iſta noua religio & humilitas, ut nobis
tuo exēplo poteſtatē adimas iudicādi decreta ho=
minū, & ſubijcias ſine iudicio hoībus? Vbi hoc no
bis mādat ſcriptura dei? Deinde qs chriſtianorum
ſic uento mandet p̄ſcripta ſcripturæ & eccleſiæ,
ut dicat, ſiue aſſequor, ſiue nō aſſequor, Submit=
tis te, & tñ nihil curas, an aſſequaris nec ne, Chri=
anus uero anathema ſit, ſi nō certus ſit & aſſequat̄
id qđ ei p̄ſcribit̄, quō em̄ credet, id quod nō aſſeq
tur? Nā tu illud hic aſſequi dices, qđ certo qs app̄=
henderit & nō Sceptico more dubitauerit, Alioq
qđ eſt in ulla creatura, qđ ullus homo aſſequi poſ
ſit, ſi aſſequi id ſit, qđ ꝑfecte noſſe ac uidere? Tum
em̄ nec locū haberet, ut aliquis ſimul quædā aſſe=
q & q̄dā nō aſſeq poſſet, ſed unū aliquid aſſecutꝰ
oīa aſſecutꝰ eēt, puta in deo, quē qui nō aſſequit̄,
nullum partem creaturæ unquam aſſequitur.
Summa, hæc tua uerba hoc ſonant, apud te nihil
referre, qcqđ a q̊libet, ubiq; credat̄, mō pax mū=
di cōſtet, licereq; ob ꝑiculū uitæ, famæ, reꝝ & fa=
uoris, illū imitari q dixit, Aiunt, Aio, negant, nego
& habere dogmata chr̄iana nihilo meliora, q̄ phi
loſophoꝝ & hoīm opiniōes, pro qbus ſtultiſſimū
eſt rixari, pugnare, aſſerere, qđ inde nihil niſi con
tētio & turbatio pacis externæ ueniant, Quæ ſu=

 pran[g]

pra nos, nihil ad nos. Ita direpturus nr̄os cōflictus uenis medius, ut utroſq; ſuſpēdas, & pſuadeas, de ſtultis ac inutilibus rebus nos digladiari, Sic inq̄, ſonāt tua uerba. Et qd hic premā, puto te intelligere, mi Eraſme. Sed ut dixi, Verba eant, Cor tuū interim excuſo, mō tu nō prodas latius, ac metue ſpm̄ dei, q ſcrutatꝰ renes & corda, nec fallitꝰ cōpoſitis uerbis. Dixi em̄ hæc ideo, ut deinceps deſinas noſtrā cauſam arguere ptinaciæ & puicaciæ. Nā hoc conſilio aliud nihil facis, q̄ q͂ ſignificas te in corde, Lucianum aut alium quendā de grege Epicuri porcum alere, qui cū ipſe nihil credat eē deum, rideat occulte omnes qui credunt & confitentur. Sine nos eſſe aſſertores & aſſertionibus ſtudere & delectari, tu Scepticis tuis & Academicis faue, Donec te Chriſtus quoq; uocauerit. Spiritus ſanctus non eſt Scepticus, nec dubia aut opiniōes in cordibus noſtris ſcripſit, ſed aſſertiones ipſa uita & omni experientia, certiores & firmiores.

¶ Ad alterū caput uenio, quod huic cohæret. Vbi dogmata Chriſtiana diſtinguis, quædā ſcitu neceſſaria, quædā nō neceſſaria fingis, Eſſe quædā abſtruſa, quædā expoſita dicis, Sic uel aliorꝫ uerbis luſus ludis, aut teipſum uelut artificio rhetorico exerces. Adducis aūt pro iſta ſnīa illud Pauli Rom. 11. O altitudo diuitiarꝫ ſapiētiæ & ſciētiȩ dei Itē illud Eſa. 40. Quis adiuuit ſpm̄ dn̄i, aut qs cōſiliarius eius fuit? Hæc tibi fuerunt dictu facilia, ut q uel ſcires te nō ſcribere ad Lutherꝫ, ſed pro uulgo, uel non cogitares te ſcribere contra Lutherū, quē tn̄ aliq ſtudio & iudicio in ſacris lr̄is dignatu..is ſpero, Si nō dignaris, en extorq̄bo etiā. Sic ha-

bet mea

bet mea diſtinctio, tu & ego parꝝ Rhetoricer uſ di-
alecticer, Duæ res ſunt Deus & ſcriptura Dei, nõ
minus q̃ duæ res ſunt Creator & creatura dei. In
deo eẽ multa abſcõdita, q̃ ignorem⁹, nemo dubi-
tat, ſicut ipſemet dicit de die extremo. De die illo
nemo ſcit, niſi pr̃. Et Actuũ. j. Nõ eſt ueſtrũ noſſe
tpa & momẽta. Et iterꝝ, Ego noui, q̃s elegerim. Et
Paulus, Nouit dñs q ſunt eius, & ſil'ia. Sed eſſe in
ſcriptura q̃dã abſtruſa & nõ oĩa expoſita, inuul-
gatũ eſt quidẽ p impios ſophiſtas, quorꝝ ore & tu
loq̃ris hic Eraſme, ſed nunq̃ unũ articulũ produxe-
runt, nec producere pñt, q̃ ſuã hãc inſaniã proba-
rent, Talibus aũt laruis Satanas abſterruit a legen-
dis lr̃is ſacris, & reddidit ſcripturã ſanctã, cõtẽpti-
bilẽ, ut ſuas peſtes ex philoſophia in eccl'ia faceret
regnare. Hoc ſane fateor, eẽ multa loca in ſcriptu-
ris obſcura & abſtruſa, nõ ob maieſtatẽ rerꝝ, ſed
ob ignorantiã uocabulorꝝ & grãmaticæ, ſed q̃ ni-
hil impediant ſcientiã oĩm rerꝝ in ſcripturis, Quid
em̃ p̃t in ſcripturis auguſtius latere reliquũ, poſtq̃
fractis ſignaculis & uoluto ab hoſtio ſepulchri la-
pide, illđ ſummũ myſteriũ proditũ eſt, Chr̃m filiũ
dei factũ hoĩem, Eſſe deũ trinũ & unũ, Chr̃m pro
nobis paſſum & regnaturꝝ æternal'r: Nõne hęc e-
tiã in biuijs ſunt nota & cãtata: Tolle Chriſtum e
ſcripturis, quid amplius in illis inuenies: Res igi-
tur in ſcripturis contentæ omnes ſunt proditæ,
licet quædam loca adhuc uerbis incognitis ob-
ſcura ſint. Stultum eſt uero & impium, ſcire, res
ſcripturæ eẽ oẽs in luce poſitas clariſſima, & pro-
pter pauca uerba obſcura, res obſcuras dictare.
Si uno loco obſcura ſunt uerba, at alio ſunt clara.

Ead

Eadẽ uero res, manifeſtiſſime toti mũdo declara-
ta, dicitur in ſcripturis, cũ uerbis claris, cũ adhuc
latet uerbis obſcuris. Iã nihil refert, ſi res ſit in lu-
ce, an aliquod eius ſignũ ſit in tenebris, cũ interim
multa alia eiuſdẽ ſigna ſint in luce. Quis dicet fon
tẽ publicũ non eẽ in luce, ꝙ hi q in angiportu ſunt
illũ nõ uident, cũ omnes qui ſunt in foro uideant?

¶ Nihil igit̃ eſt, quod de Coricio ſpecu adducis
Nõ habet ita res in ſcripturis, Et q̃ ſunt ſummæ
maieſtatis & abſtruſiſſima myſteria, nõ ſunt am-
plius in receſſu, ſed in ipſis foribus & in propatu-
lo, producta & expoſita, Chr̃s em̃ aperuit nobis
ſenſum, ut intelligamus ſcripturas, Et euangelion
p̃dicatũ eſt omni creaturæ, In omnẽ terrã exiuit
ſonus eorꝝ, Et oĩa q̃ ſcripta ſunt, ad noſtrã doctri-
nã ſcripta ſunt. Itẽ oĩs ſcriptura diuinitus inſpirata
utilis eſt ad docendũ, Igit̃ tu & oẽs Sophiſtæ, agi-
te & producite unũ aliquod myſteriũ, qđ ſit ĩ ſcri-
pturis adhuc abſtruſum. Quod uero multis mul-
ta manent abſtruſa, nõ hoc fit ſcripturæ obſcurita
te, ſed illorꝝ cæcitate uel ſocordia, q nõ agunt, ut
clariſſimã ueritatẽ uideant, Sicut Paulus de Iudæ
is dicit. 2. Cor. 4. Velamen manet ſup cor eorꝝ. Et
iterꝝ. Si euãgelion noſtrũ opertũ eſt, in ĳs q pereũt
opertũ eſt, quorꝝ corda deus huius ſeculi excæca-
uit. Eadẽ temeritate, ſolẽ obſcurũ eꝫ diẽ culparet, q
ipſe ſibi oculos uelaret, aut a luce in tenebras iret
& ſeſe abſconderet. Deſinant ergo miſeri hoĩes, te
nebras & obſcuritatẽ cordis ſui blaſphema puer-
ſitate, ſcripturis dei clariſſimis imputare.

¶ Tu ergo cũ Paulũ adducis, dicentẽ, Incõpre-
ſu. henſibilia ſunt iudicia eius, uideris pronomẽ Eius
ad ſcri-

ad ſcripturā retuliſſe, At Paulus nō dicit, Incōpre
henſibilia ſunt iudicia ſcripturæ, ſed dei, Sic Eſai-
as. 40 non dicit, Quis nouit ſenſum ſcripturæ, ſed
ſenſum dn̄i, ꝗuis Paulus aſſerat, chriſtianis notum
ēē ſenſum dn̄i, uerꝝ in his, q̃ donata ſunt nobis, ut
ibidē dicit. 1. Cor. 2. Vides ergo ꝗ obſcitanter hos
locos ſcripturæ inſpexeris & tā apte citaris, ꝗ ap-
te citas fere oīa pro libero ar. Sic & exēpla tua, q̃
ſubiungis, nō ſine ſuſpitione & aculeo, nihil faciūt
ad rē, qualia de diſtinctione ꝑſonarꝝ, de cōglutina
tione naturæ diuinæ & humanæ, de peccato irre
miſſibili, quorꝝ ambiguitatē dicis nōdū ēē reſectā
j7 Si de ſophiſtarꝝ q̄ſtionibus circa has res a-
gitatis, intelligis, q̄d tibi fecit innocentiſſima ſcri-
ptura, ut abuſum ſceleratorꝝ hoīm obijcias illius
puritati? Scriptura ſimpliciter cōfitet̄ trinitatem
dei & humanitatē Chriſti & peccatū irremiſſibile
Nihil hic obſcuritatis aut ambiguitatis, Quibus
uero modis iſta habeant, Scriptura non dicit, ut
tu fingis, nec opus eſt noſſe, Sophiſtæ hic ſua ſom-
nia tractant, illos argue & dāna, & ſcripturas ab-
ſolue. Si uero intelligis, de ipſa rei ſubſtantia, iterꝝ
non ſcripturas, ſed Arrianos argue, & eos, quibus
opertū eſt Euangelion, ut clariſſima teſtimonia
de diuinitatis trinitate, & humanitate Chriſti, per
operationem Satanæ dei ſui non uideant, Et ut
breuiter dicā, Duplex eſt claritas ſcripturæ, ſicut
& duplex obſcuritas, Vna externa in uerbi mini-
ſterio poſita, altera in cordis cognitione ſita, Si de
interna claritate dixeris, nullus homo unū iota in
ſcripturis uidet, niſi qui ſpiritū dei habet, omnes
habent obſcuratū cor, ita, ut ſi etiam dicant & no

rint, p/